

ACORD PER A LA RETIRADA DE LES TROPES SOVIÈTIQUES

Afganistan: la difícil esmena d'un error

La guerra que des de fa sis anys enfronta les tropes soviètiques que invadiren Afganistan i la guerrilla musulmana pot acabar aviat. Un milió de morts i un país desfet n'han estat el resultat.

Goretti Palau i Sicart

Després de sis anys de negociacions indirectes, i al cap d'un mes d'iniciar-se l'última ronda negociadora, s'ha signat a Ginebra l'acord quadripartit que suposa el primer pas per a la retirada de les tropes soviètiques d'Afganistan. Els signants són Afganistan, Pakistan, Estats Units i la Unió Soviètica. Aquests darrers països, implicats en el conflicte, esdevenen d'aquesta manera els garants del compliment dels termes de l'acord. Des de 1982, les negociacions indirectes s'han

portat sota l'auspici del mediador especial nomenat per les Nacions Unides, Diego Córdovez, qui ha estat present en la signatura del document.

Segons el text de l'acord, les tropes soviètiques es retiraran en el termini de nou mesos a partir del 15 de maig vinent, i en els tres primers mesos es retiraran el 50% de les forces destacades a l'Afganistan. Els altres tres punts principals del text són: la no-ingerència entre Pakistan i Afganistan en els afers interns de cadascun, el retorn voluntari de tots els refugiats i el suport internacional amb la garantia dels EUA i l'URSS.

Un dels punts conflictius d'última hora per a la signatura va ser la demanda dels Estats Units de la finalització simultània de les ajudes que les dues potències donen a les dues parts enfrontades, els EUA a la guerrilla afganesa, i l'URSS al règim de Kabul. Finalment, l'acord no contempla cap disposició sobre la finalització d'ajuda estrangera, deixant-ho únicament a la voluntat de les potències, que mantindran una simetria en les entregues, però continuaran donant suport a cadascuna de les parts.

Pakistan juga un paper molt important a la guerra civil afganesa. Les tra-

Quan se signe l'acord de pau i es retiren definitivament les tropes soviètiques, començarà un altre problema: desmobilitzar la població i refer l'economia.

meses d'armament i de diners per mantenir els grups guerrillers procedents, principalment, d'Estats Units, tenen lloc a través del Pakistan. Les principals bases guerrilleres es troben en aquest país als voltants de la frontera amb Afganistan, i sobretot a la ciutat de Peshawar. I vora tres milions d'afganesos que han fugit de la guerra i de la fam s'hi troben instal·lats en camps de refugiats. Uns altres dos milions de refugiats es troben a l'Iran, on també hi ha bases guerrilleres. Però l'Iran, per

la seva guerra amb l'Iraq, no ha pogut jugar el paper que ha jugat Pakistan en el conflicte. Pakistan ha rebut, durant els últims vuit anys, en concepte d'ajuda militar i econòmica per l'afer afganès, uns 500 milions de dòlars cada any dels EUA.

Una retirada necessària

La Unió Soviètica necessita retirar-se de l'Afganistan. La seva política oberturista, tant en les relacions exteriors com en la recerca d'una transparència informativa i la reforma interna del sistema, han posat l'URSS en una situació insostenible davant l'opinió pública.

Quant a la política exterior, necessita buscar l'equilibri i no la confrontació amb els Estats Units, per reforçar, així, la nova imatge internacional de cara a Occident, i poder dedicar tots els esforços a resoldre els problemes econòmics i socials que darrerament se li han presentat.

Quant a la política interna, el manteniment d'aquesta guerra comporta un desgast econòmic i social que està promovent, cada vegada més, sectors contraris a la intervenció de l'URSS en el conflicte. El desgast econòmic que significa la invasió, amb unes despeses calculades en uns 12 milions de dòlars diaris, el desgast humà i social —es parla de 15.000 soldats soviètics morts— i la problemàtica que últimament s'està creant al voltant dels veterans que tornen d'Afganistan, va creant un estat d'opinió contrari a la intervenció. Mantenir una guerra impopular tant a l'interior com a l'exterior seria mantenir l'error que ja es va cometre amb la invasió.

De la soviètzació a la invasió

L'entrada de 85.000 soldats soviètics a l'Afganistan el desembre de 1979 s'ha d'entendre a partir del llarg historial de cooperació entre tots dos països. Des que el 1919 el rei Amanullah, per fer front comú al control britànic, va establir relacions amb una jove Unió Soviètica, la cooperació i l'ajuda mútua han estat la constant entre ells.

Després del colp d'estat de 1973 de Daud, i amb els successius colps d'estat de Taraki el 1978 i d'Amín el març del 1979, els llaços amb la Unió Soviètica es van anar enfortint. Aquesta situació va generar un descontentament general que es va tornar lluita armada. Una gran part de la població lluitava contra el poder prosoviètic, que era associat a les reformes que s'intentaven dur a terme i que no agradaven a gran

part de la societat tribal afganesa. La lluita armada era ja una característica d'una societat dividida en infinitat de tribus de creença islàmica molt arrelada, i que mantenien lluites entre elles.

El desembre de 1979 la posició del règim d'Amín era inestable i la situació econòmica era desastrosa. Havia començat el flux de refugiats que fugien de la guerra i de la fam. L'URSS va enviar les seves tropes a l'Afganistan, i al mateix temps es va substituir el líder Amín per un líder del Partit Democràtic Popular d'Afganistan exiliat, Babrak Karmal. Un dels errors de la Unió Soviètica va ser creure que seria

Helicòpter de combat Mi-24, de fabricació soviètica.

una qüestió de poc temps pacificar la zona. Durant els primers anys dels 80, el règim no va aconseguir el suport popular. La lluita contra les tropes soviètiques es va intensificar, la guerra no es resolvia, i els guerrillers controlaven temporalment grans extensions del territori afganès, ajudats per l'armament rebut dels Estats Units.

El règim de Karmal es va mantenir en una posició molt dura, fins que el maig de 1986 va ser destituït, i Najibullah va agafar el poder. Aquesta substitució era el primer pas que donava la Unió Soviètica per preparar una futura retirada. El clima amb els Estats Units començava a suavitzar-se, i el nou liderat de Gorbatxev començava a enfocar-se cap a la reforma del sistema.

La incògnita de l'endemà

L'anunci soviètic del mes de febrer d'aquest any de la seva retirada a partir del 15 de maig, condicionat a

l'acord entre Afganistan i Pakistan, confirma la necessitat de la seva retirada. Però què passarà l'endemà és una incògnita. Segons els pakistanesos, és primordial que s'arribi a formar un govern de coalició, amb la participació de l'Aliança Mudhaidin, el grup guerriller format per set partits, per tal d'evitar un bany de sang entre la població afganesa. El problema bàsic dels mudhaidins i del seu futur rau en la diversitat tribal i social de la guerrilla, que es troba profundament desunida per diferències ideològiques, religioses, militars, ètniques, lingüístiques, lleis tribals, i per les seves pròpies ambi-

cions. Però sense les tropes soviètiques, les forces afganeses estan en situació inferior davant les forces guerrilleres, que diuen controlar un 80% del territori afganès. A més, malgrat que Pakistan ha signat l'acord com a portaveu de la resistència, aquesta no accepta l'acord pel fet de no haver estat present durant el procés de les negociacions. Això vol dir que la guerra, que ja ha costat més d'un milió de morts, continuarà.

La voluntat dels EUA i de l'URSS juga un paper primordial en la recerca de la pau a l'Afganistan. Si es tallesin les trameses d'armament, cosa que sembla difícil, es deixaria un marge per trobar una solució de consens entre les diverses forces afganeses. La retirada soviètica significa un primer pas cap aquest consens, però cal resoldre el futur de l'Afganistan. El repte està en la recerca de la pau, en el seu manteniment com a país no alineat, la seva modernització i la recomposició de la seva malmesa economia. □